

BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODIJELI LJUBAV.

BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODIJELI LJUBAV.

BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODIJELI LJUBAV.

BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODIJELI LJUBAV.

BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODIJELI LJUBAV.

MRŽNJA NA PRVI POGLED

Stereotipi, diskriminacija i ravnodušnost prema osobama sa invaliditetom su nešto što prevladava i dodatno se pojačava govorom mržnje. Kao i druge ranjive grupe u društvima, osobe sa invaliditetom su izložene različitim oblicima diskriminacije, kao i eksploataciji, nasilju i zlostavljanju.

„Institucionalna briga o osobama sa invaliditetom je i dalje rasprostranjena u Bosni i Hercegovini. Lišavanje poslovne sposobnosti se i dalje široko koristi u praksi... Ovo predstavlja grubo kršenje ljudskih prava i moramo se što više distancirati od toga i uspostaviti humanije, inkluzivne oblike njege, kao što je život u zajednici uz podršku ili donošenje odluka uz podršku.“

Sanja Lepić, menadžerica projekta organizacije People in need

„Nažalost, diskriminacija osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini još uvijek je široko rasprostranjena... Ovo kažem kao student master studija, kao državljanin ove zemlje i kao osoba sa oštećenjem sluha koja se bori za svoja prava i prava svih marginaliziranih grupa u Bosni i Hercegovini. Svijest o znakovnom jeziku je veoma niska i, stoga, informacije koje nas okružuju nisu prilagođene ovoj grupi. Zbog toga se aktivno zalažem za prava osoba sa invaliditetom, za podizanje svijesti o znakovnom jeziku, kao i za ravnopravno učešće osoba sa invaliditetom u društvu.“

Alma Mujanović, predsjednica i suosnivačica Udruženja „Znak za riječ“ i članica Savjetodavne grupe mladih pri Misiji OSCE u Bosni i Hercegovini

„Imamo priliku izdvojene zakone koji se tiču osoba sa invaliditetom. Osobe sa autizmom, Downovim sindromom i intelektualnim invaliditetom ne podržava nijedan zakon.“

Ilirjana Geci, rukovodilac odjeljenja za razvojne projekte Kosovskog foruma invalidnosti (Kosovo Disability Forum – KDF), krovne organizacije osam invalidskih nevladinih organizacija na Kosovu*

„Jedina razlika između nas i ljudi sa Downovim sindromom je jedan dodatni hromozom... Ljudi sa invaliditetom nerado izlaze napolje, kako zbog problema sa pristupom, tako i zbog kulturološkog pogleda na invaliditet. Oni se doživljavaju kao problem za društvo, umjesto kao vrijednost.“

Engin Avci, menadžer projekta koji nadgleda uslugu proizvodnje džema koju pruža Udruženje „Down Syndrome Kosova“

MRŽNJA U BROJKAMA

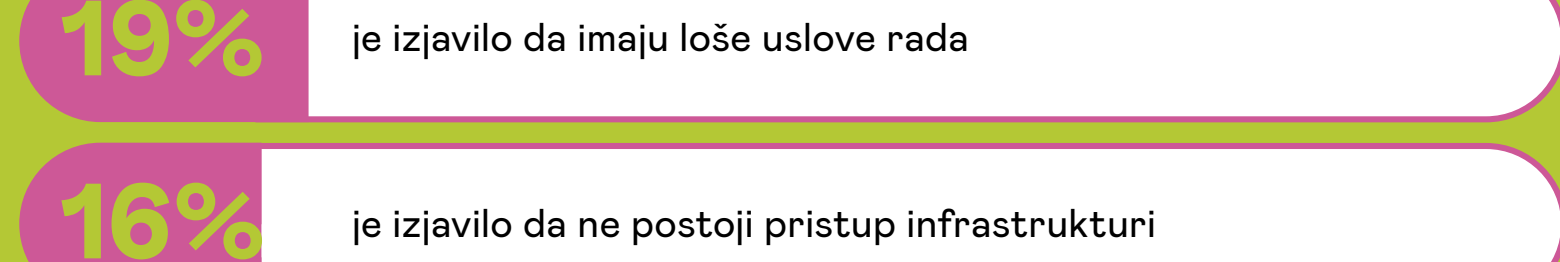
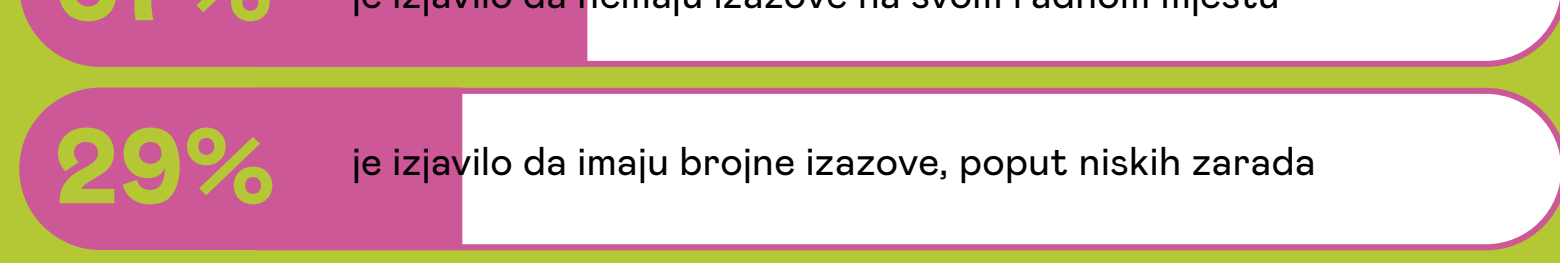
Prema zvaničnim statistikama Vlade, postoji **70,636** zvanično registrovanih osoba sa invaliditetom **u Albaniji**. Po izvještaju albanske Fondacije za prava osoba sa invaliditetom oni imaju visoku stopu nezaposlenosti, često nemaju pristup osnovnim mogućnostima liječenja i obrazovanja, i trpe društvenu stigmatizaciju i izolaciju. Albanskim zakonodavstvom je propisana zaštita ljudskih prava, ali to nije imalo veliki uticaj na uključivanje osoba sa invaliditetom u albansko društvo.

Rezultati uzorkovanog istraživanja o integraciji osoba sa invaliditetom u Albaniji provedenog 2017. godine:

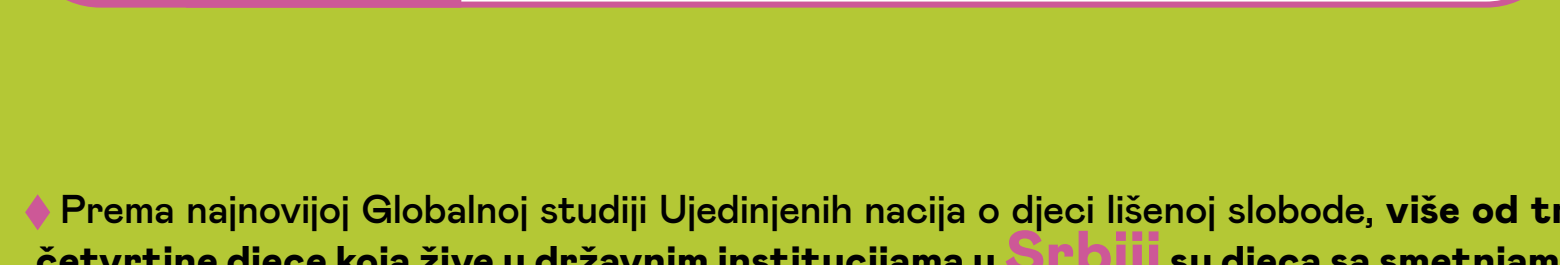
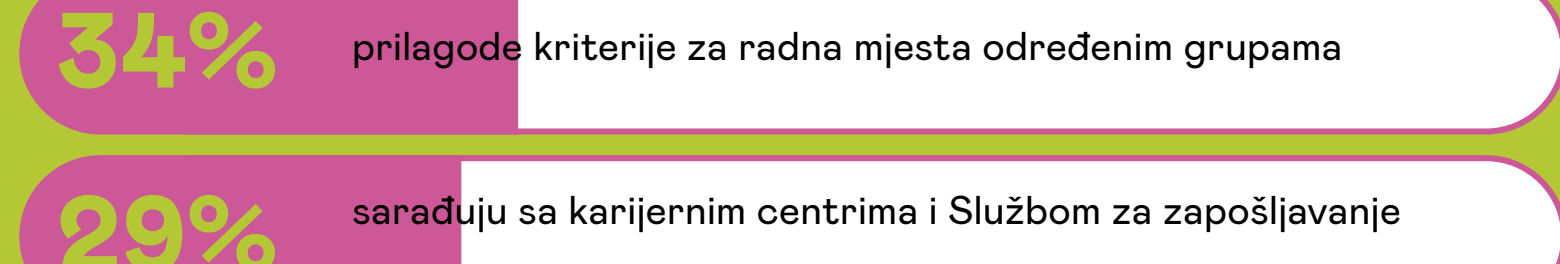
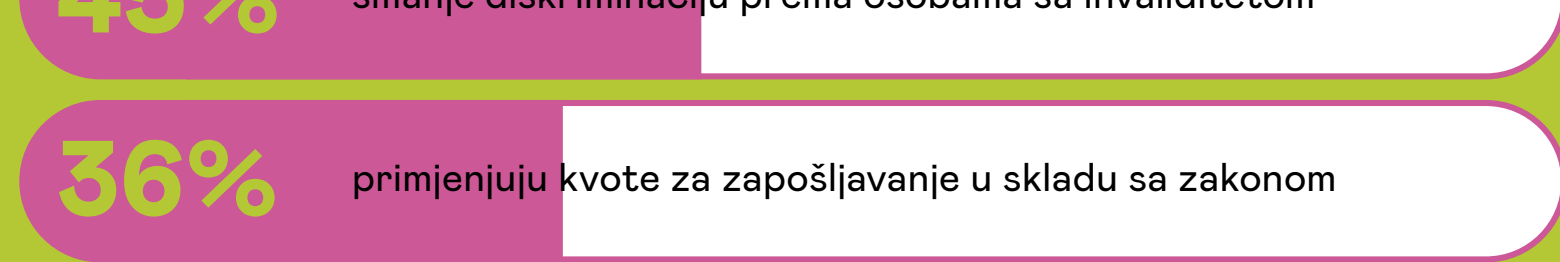
Obrazovanje	Zaposlenje
2% integrirano u predškolske ustanove	1% zaposleno sa punim radnim vremenom
16% pohađa javne škole, više kao slušaoci	14% zaposleno sa skraćenim radnim vremenom
2% pohađa specijalno obrazovanje	85% nema nikakvo zaposlenje
2% pohađa srednje obrazovanje	
2% pohađa visoko obrazovanje	

* Prema rezultatima ankete UNDP o inkluziji osoba sa invaliditetom na tržištu rada iz 2019. godine na Kosovu:

• Od 404 ispitanika:

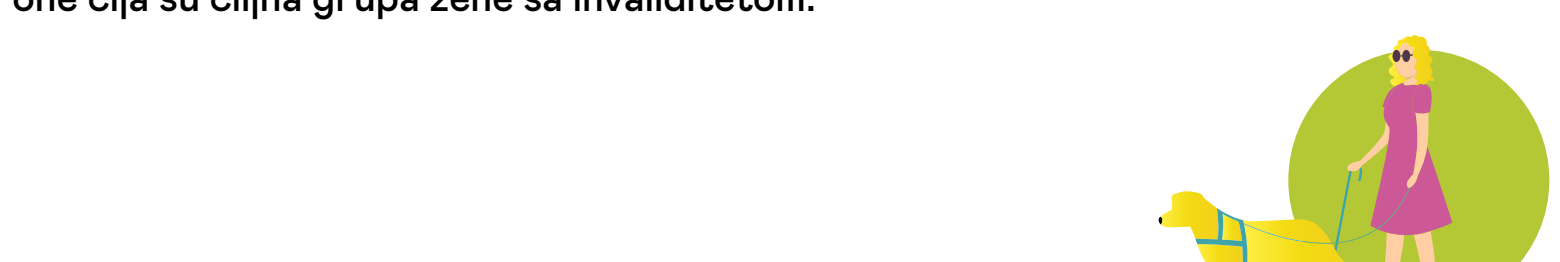
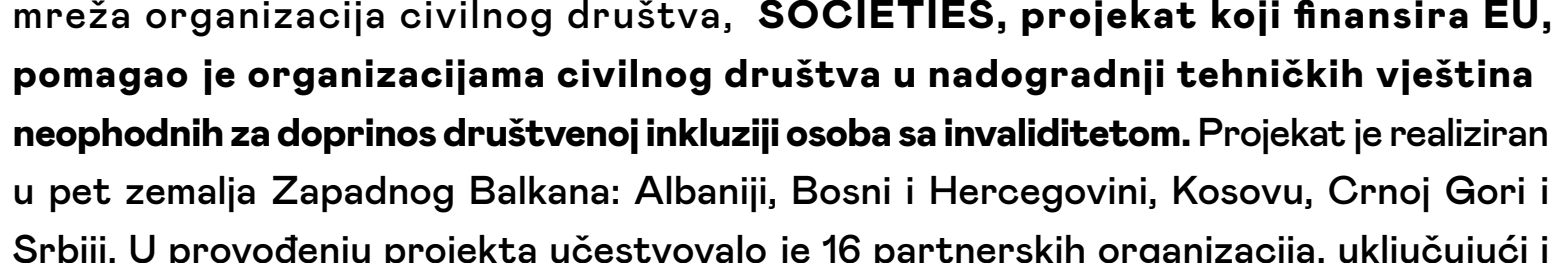
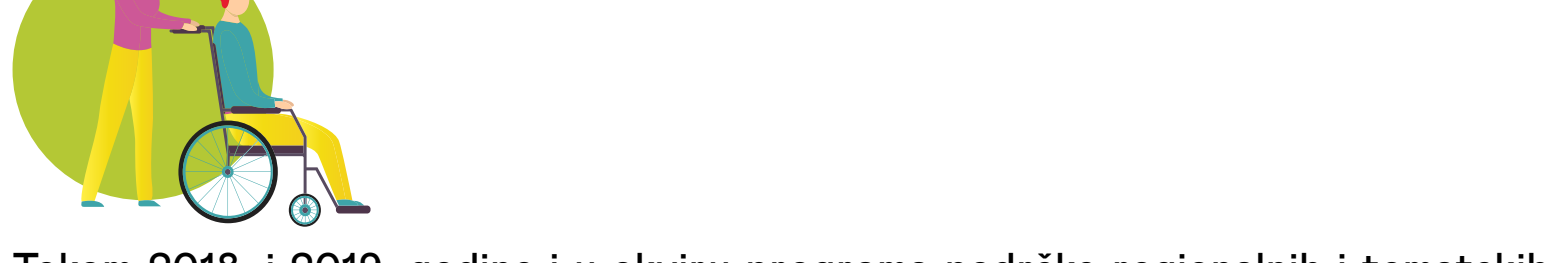

• Od zaposlenih:

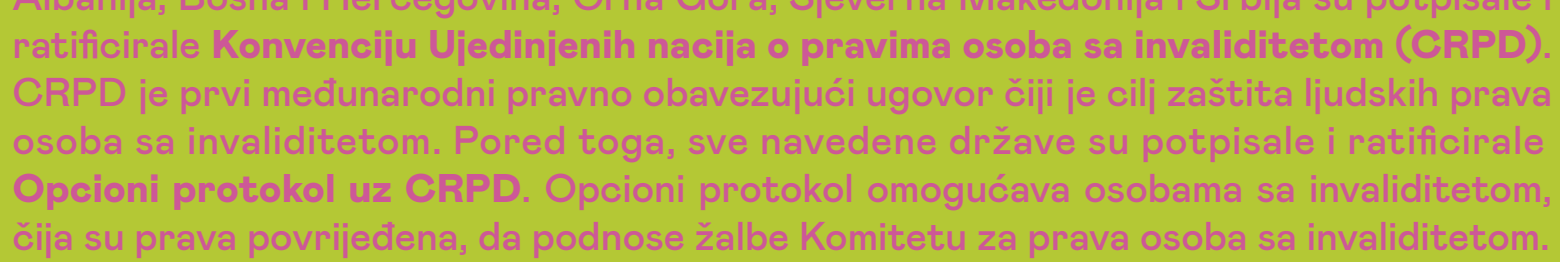
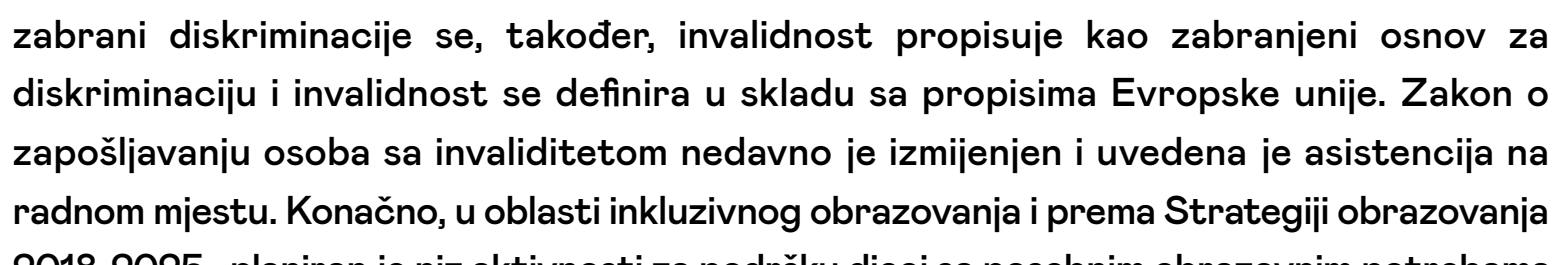

...Između ostalih izazova.

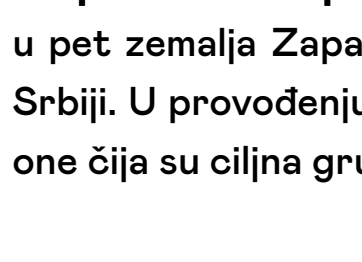
• Najčešće preporuke bile su da preduzeća/institucije i organizacije treba da:

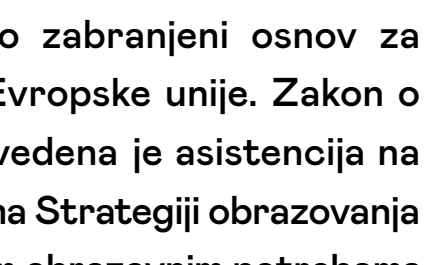
• Prema najnovijoj Globalnoj studiji Ujedinjenih nacija o djeci lišenoj slobode, više od tri četvrtine djece koja žive u državnim institucijama u Srbiji su djeca sa smetnjama u razvoju. Pogledajte udjele i njihovih komšija:

DOBRE PRAKSE

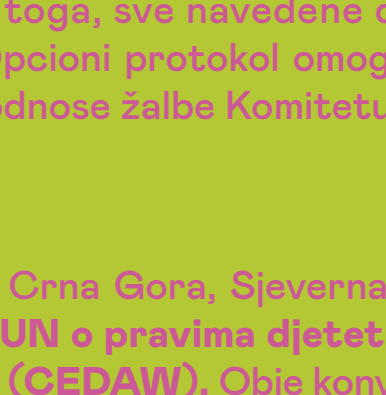

Tokom 2018. i 2019. godine i u okviru programa podrške regionalnih i tematskih mreža organizacija civilnog društva, **SOCIETIES**, projekat koji finansira EU, pomogao je organizacijama civilnog društva u nadogradnji tehničkih vještina neophodnih za doprinos društvenoj inkluziji osoba sa invaliditetom. Projektat je realiziran u pet zemalja Zapadnog Balkana: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu, Crnoj Gori i Srbiji. U provođenju projekta učestvovalo je 16 partnerskih organizacija, uključujući i one čija su ciljna grupa žene sa invaliditetom.

U maju 2019. godine, Sjeverna Makedonija usvojila je novi zakon o socijalnoj zaštiti. Novim zakonom se unapređuju prava osoba sa invaliditetom. Njime se ukidaju davanja uslovljena provjerom prihoda i imovine, invalidnina se ne računa u prihod koji se koristi za provjeru prava na davanja uslovljena provjerom prihoda i imovine, i uvode se socijalne usluge kao što su privremena tuđa njega ili lična pomoć. Novim zakonom o zabrani diskriminacije se, također, invalidnost propisuje kao zabranjeni osnov za diskriminaciju i invalidnost se definiše u skladu sa propisima Evropske unije. Zakon o zapošljavanju osoba sa invaliditetom nedavno je izmijenjen i uvedena je asistencija na radnom mjestu. Konačno, u oblasti inkluzivnog obrazovanja i prema Strategiji obrazovanja 2018-2025, planiran je niz aktivnosti za podršku djeci sa posebnim invalidnim potrebama.

MEĐUNARODNI PRAVNI INSTRUMENTI

Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija su potpisale i ratificirale Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD). CRPD je prvi međunarodni pravno obavezujući ugovor čiji je cilj zaštita ljudskih prava osoba sa invaliditetom. Pored toga, sve navedene države su potpisale i ratificirale Opcioni protokol uz CRPD. Opcioni protokol omogućava osobama sa invaliditetom, čija su prava povrijeđena, da podnose žalbe Komitetu za prava osoba sa invaliditetom.

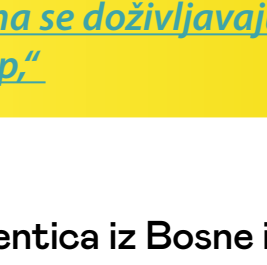
Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija su, također, države potpisnice Konvencije UN o pravima djeteta (CRC) i Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW). Obe konvencije odnose se na zaštitu prava osoba sa invaliditetom na pravičan tretman, odgovarajući njemu i puno učešće u društvu.

PRAVNI I POLITIČKI OKVIR VIJEĆA EVROPE

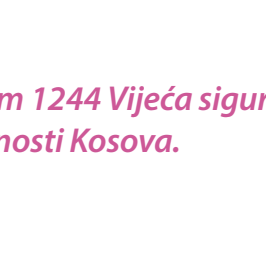
Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija su članice Vijeća Evrope, koje su 30. novembra 2016. godine usvojile novu Strategiju Vijeća Evrope o pravima osoba sa invaliditetom za period od 2017. do 2023. godine. Promovisanje i zaštita ljudskih prava svih osoba i podržavanje demokratije i poštovanje vladavine zakona je srž rada Vijeća Evrope. Zaštita prava, koja štite i garantuju Evropska konvencija o ljudskim pravima i Evropska socijalna povelja, odnosi se na sve, uključujući i osobe sa invaliditetom. Evropska socijalna povelja naročito priznaje pravo osoba sa invaliditetom na socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice. Konvenciju i Socijalnu povelju potpisale su i ratificirale sve navedene države.

DALJI KORACI

Neophodni su dodatni, kontinuirani naponi kojima se rješavaju uporne manjkavosti u poštovanju ljudskih prava osoba sa invaliditetom.

Da bi se poboljšao položaj osoba sa invaliditetom, treba se ojačati ulogu i kapacitete nacionalnih organa.

Merima, studentica iz Bosne i Hercegovine

*Ova oznaka ne dovodi u pitanje stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.